

A LÓ JOGA, AVAGY SZÜKSÉGES-E INTERNETJOGOT OKTATNI?

GOSZTONYI GERGELY

Az MTA-ELTE Jogg-történeti Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. GOSZTONYI GERGELY

AZ ELTE MAGYAR ÁLLAM- ÉS
JOGTÖRTÉNETI TANSZÉKÉNEK
ADJUNKTUSA

GOSZTONYI@AJK.ELTE.HU

2021. november 2.

2021-ben majdnem 200 millió e-mailt küldünk szét egy perc alatt a világban.¹

Ez óránként nagyjából 12 milliárd ilyen típusú elektronikus üzenetet jelent – és akkor még nem beszéltünk az elektronikus kommunikáció egyéb formáiról. Az első üzenet, amit számítógépről küldtek számítógépnek 1969. október 29-én történt, amikor az UCLA tudósai a Stanford kutatóinak elküldték a LO szót.² Ez persze nem a magyar ló szó volt, hanem a LOGIN, azaz belépés kifejezés első két betűje, de utána lefagyott a rendszer. De ha nem ez, akkor mi lehet az a ló joga, és mi köze van az internetjog oktatásához?

1996 az év, amikor megjelent John Perry Barlow híres kiáltmánya, amelynek első bekezdése így fogalmaz: „Az ipari világ kormányai, ti fáradt óriások húsából és acélból, a Kibertérből származom, az Elme új otthonából. A jövő nevében arra kérem a múltat, hogy hagyjon békén minket. Nem vagytok szívesen látva közöttünk.”³ A kiberlibertarizmus⁴ eszméit akkoriban megerősítette az a mítosz,⁵ miszerint az Internet egy ősi, szabályozástól mentes, jogmentes tér, ahol a kommunikációban résztvevők önszabályozó módon képesek lesznek arra, hogy ezt a soha meg nem élt kommunikációs szabadságot érvényesítsék. Ennek következménye az akkori gondolatrendszer, hogy állami szabályozásra nincs szükség, így a jogi oktatásban sem kell helyet kapnia.

Ugyanerre a következtetésre jutott Frank Easterbrook is, aki egy ugyanebben az évben a Chicago-i Egyetemen tartott konferencián az előadásában a kiberjogot (vagy ahogy ma inkább nevezzük: az internetjogot) a 'ló jogához' hasonlította, és jelezte, hogy álláspontja szerint felesleges az egyetemi tananyagba beépíteni. „Sok eset a lovak értékesítésével foglalkozik; mások emberekkel, akiket megrúgtak lovak; még több a lovak engedélyezésével és versenyzésével, vagy az lovak megfelelő állatorvosi ellátásával, vagy díjakkal a lókiállításokon. Bármilyen erőfeszítés arra, hogy ezeket az eseteket a

„Ló joga” tematikájú kurzusra összegyűjtsük, sekélységre van kárhozthatva és arra, hogy elveszítse szem elől az egységesítő alapelveket.”⁶ Álláspontja szerint a jogi oktatásnak nem az ilyen speciális területek oktatása a feladata (hiszen ezekben a kérdésekben a ló, mint jogi tárgy tetszőlegesen helyettesíthető lenne bármivel), hanem az, hogy általános jogi tudást biztosítson (polgári jog, kártérítési jog, szerződések joga, büntetőjog stb.), hiszen azok „megvilágítják a jog egészét,”⁷ és használatukkal a lóval, mint ezen esetek speciális jogi tárgyával kapcsolatos esetek is kezelhetők. Már 1996-ban jelezte,⁸ hogy a technológia gyors fejlődésének köszönhetően az ember által alkotott jog csak kullogni fog a változások után. Ahogy írta: „ne küzdjünk azért, hogy a tökéletlen jogrendszert összehangoljunk egy olyan fejlődő világgal, amit ennyire rosszul értünk.”⁹

A felvetések legteljesebb kritikáját Lawrence Lessig adta pár évvel később, aki bár egyetértett azzal, hogy a jog tanulása során az egységesítő alapelvek megismerése létfontosságú, de úgy érvelt, hogy az internet kapcsán a jog csupán az egyike annak a négy szabályozó elemnek, ami a kibertér működését irányítja. Álláspontja szerint „az értékeket nem csupán a jog közvetíti, és ráadásul a jog önmagában nem tudja garantálni ezek megvalósulását. Ha a célunk egy olyan világ, amelyet ezek az értékek

internet, napjaink legfontosabb kommunikációs csatornája bevonható legyen a jogi szabályozás tárgykörébe. A kommunikáció szabályozási történetében a kilencvenes években a változás tényleg „annyi következménnyel járt”,¹³ hogy mára már kevesen hiszik az internetet a 'ló jogának', és lassan megtalálja a saját helyét a

alkotnak, akkor foglalkozni kell a többi szabályozóval is a jog mellett: a kóddal,¹⁰ de a társadalmi normákkal és a piaccal is.”¹¹ Kiemelte, hogy e négy szabályozó egységét csak akkor tudjuk a maguk valóságában vizsgálni, amennyiben a jogi oktatásban szerepet kap az internetjog tanítása is.

A két amerikai professzor vitája azt a kérdést veti fel, hogy mit is tartunk az internetjog kurzusok tanítása és tanulása során 'szabályozási tárgynak.' „Rendszeresen új problémák merülnek fel. Az ítélkezési gyakorlat folyamatosan változik, és a tankönyvek és esetgyűjtemények gyorsan elavulttá válnak.”¹² Mindez azonban nem jelentheti azt, hogy a komplex keresztülfekvő jogágak, mint amilyen a médiajog vagy az internetjog ne találhatnák meg a helyüket a jogi oktatásban, közvetítve mindazokat az értékeket, amelyek alapján az

jogi oktatási kurrikulumokban.

Hivatkozások:

¹ Jenik, Claire: A Minute on the Internet in 2021. *statista*, 2021. július 30., <https://www.statista.com/chart/25443/estimated-amount-of-data-created-on-the-internet-in-one-minute>

² Jackson, Zoë: Communication revolution. *Perspectives on History*, 2019. május 14., <https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/may-2019/communication-revolution-arpnet-and-the-development-of-the-internet-50-years-later>

³ Barlow, John Perry: A Declaration of the Independence of Cyberspace. 1996. február 8., <https://www.eff.org/cyberspace-independence>

⁴ Zánthy Anna: "Kiberjog" vagy Netikett: Az internet szabályozására vonatkozó

jogtörténeti elméletek.

Jogtörténet, 2021, 26. évf., 1-2. sz., 44. p.

⁵ Tambini, Damian – Leonardi, Danilo – Marsden, Chris: *Codifying Cyberspace. Communications Self-Regulation in the Age of Internet Convergence*. Routledge, London – New York, 2007. 294. p., idézi: Koltay András: Az internet szabályozása és a szólásszabadság alapkérdései. In: Barna Attila et al. (szerk.): *A bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk megalkotásának 150. évfordulója*. HVG-ORAC, Budapest, 2019. 111. p.

⁶ Easterbrook, Frank H.: Cyberspace and the Law of the Horse. *University of Chicago Legal Forum*, 1996, 1. sz., 207. p.

⁷ U.o.

⁸ Azóta ráadásul eltelt huszonöt év, és az adatforgalom szinte elképzelhetetlen exponenciális növekedésére egy példa: „2022-re várhatóan másodpercenként (!) 150.000 gigabyte adatforgalom keletkezik a világban, ami húsz évvel korábban, 2002-ben másodpercenként 156 gigabyte volt, míg 1992-ben csupán 100 naponta (!) gigabyte.” World Bank: World Development Report 2021: Data for Better Lives. <https://wdr2021.worldbank.org/stories/crossing-borders/>

⁹ Easterbrook, 1996, 215. p.

¹⁰ Lásd részletesen: Lessig, Lawrence: *Code and Other Laws of Cyberspace*. Basic Books, New York, 1999, illetve ennek

továbbfejlesztett változatában: Lessig, Lawrence: *Code 2.0*. Basic Books, New York, 2006.

¹¹ Lessig, Lawrence: The Law of the Horse: What Cyberlaw Might Teach. *Harvard Law Review*, 1993, 113. évf., 2. sz., 549. p.

¹² Nathenson, Ira Steven: Best Practices for the Law of the Horse: Teaching Cyberlaw and Illuminating Law Through Online Simulations. *Santa Clara High Technology Law Journal*, 2011, 28. évf., 3. sz., 661. p.

¹³ Smith Ekstrand, Victoria: Lessig, Lawrence. The Law of the Horse: What Cyberlaw Might Teach. *Communication Law and Policy*, 2020, 25. évf., 3. sz., 406. p.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Lessig, Lawrence: <http://www.law.harvard.edu/faculty/pictures/10519.jpg> 2021. 10. 28.

2. oldal: Easterbrook, Frank: https://www.law.uchicago.edu/files/styles/large_vertical_headshot/public/image/Easterbrook%20-%20color.jpg?itok=WRnPEpkO 2021. 10. 28.